

## **Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: Boylamsal Bir Çalışma<sup>1</sup>**

**Makbule Başbay, Gülsen Ünver & Nilay T. Bümen**

*Ortaöğretime öğretmen yetiştirmede günümüze dek pek çok program ve uygulama yürütülmüştür. Türkiye’de, 1998 yılından bu yana, ortaöğretime öğretmen yetiştiren programlardan biri 4 + 1,5 yıllık Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı (OAÖTYLP)’dir. Bu çalışmada, Ege Üniversitesi’nde yürütülmekte olan OAÖTYLP süresince öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarındaki değişim ile tutumun cinsiyet ve bölümlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Çalışmada uzunlamasına veri toplama yöntemi ile betimsel (survey) yöntemlerden biri olan okul surveyi yöntemi uygulanmıştır. Çalışma kapsamında OAÖTYLP’nda 2005 Güz–2007 Güz dönemi arasında öğrenim gören 158 öğrenciye dört kez uygulanan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanan veriler analiz edilmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının dönemlere göre değişmediği ve tutumlar üzerinde dönem ve cinsiyetin, dönem ve bölümün ortak etkisinin olmadığı bulunmuştur. Bu durum, OAÖTYLP’nin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında olumlu yönde gelişmeye katkı sağlayamadığını göstermektedir. Çalışmada bu sonuçlardan yola çıkarak, öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için yapılabilecek etkinlik ve araştırma önerilerinde bulunulmuştur.*

**Anahtar sözcükler:** *Öğretmen yetiştirme, hizmetöncesi öğretmen eğitimi, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum*

---

<sup>1</sup> Bu çalışma, Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Şube Müdürlüğü tarafından desteklenen 05 EGF 003 numaralı projenin bir bölümünden yararlanılarak hazırlanmıştır ve 23-25 Haziran 2008’de KKTC’de düzenlenen Uluslararası Eğitim Bilimleri Konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

### **A Longitudinal Study on Secondary Education Teacher Candidates' Attitudes towards Teaching Profession**

*Various programs and practices have been implemented in teacher training for secondary education in Turkey. Secondary Education Teacher Graduate Program (4 + 1,5 year) has been one of the teacher training programs since 1998. The purpose of this study was to examine whether there were significant improvements on teacher candidates' attitudes towards teaching profession by gender and department. School survey method and longitudinal data collection method were used. The data were collected via Attitude towards Teaching Profession Scale (ATPS) that was developed by the researchers. Data were gathered from 158 students in the Secondary Education Teacher Graduate Program during three semesters by administering ATPS for four times. According to findings, there were no changes in students' attitudes towards teaching profession by semesters and there were no interaction effects of semester and gender, and also semester and department. This finding indicated that the Secondary Education Teacher Graduate Program did not contribute to develop students' attitudes towards teaching profession positively. Based on these results, activities and research suggestions were recommended.*

**Keywords:** *Teacher training, pre-service teacher training, attitudes towards teaching profession*

### **Summary**

Various programs and practices have been implemented in teacher training for secondary education in Turkey. Secondary Education Graduate Teacher Training Program (4 + 1,5 year) has been implemented since 1998. Although increasing emphasis on teaching practicum has been received favorably, this program has been widely criticized by researchers and educators. Previous research focused on general issues related to implementation (Semerci and Çerçi, 2002; 2005; Peker and Tambağ, 2007) or assessment of specific courses in the program (Bayraktar and Burgul, 2004; Eryılmaz, 2005; Boz and Boz, 2006). Most often, criticisms about the program have been associated with poor implementation of school-faculty cooperation during the practicum and shortcomings of the program in developing a spirit of teaching profession.

Developing positive attitudes of teacher candidates towards profession is an important dimension of teacher education. Undoubtedly, positive attitudes towards profession increase the quality of teaching and learning. Therefore, student selection for teacher training programs should focus on identifying students with a positive attitude towards teaching profession (Yılman, 1987). Then, teacher training programs should further develop positive attitudes towards teaching during the pre-service teacher training. Şimsek (2005) suggests that positive attitudes and the consciousness of teaching profession is developed during the early years of pre-service teacher training. Yılman (1987) also supports this point and further states that enthusiasm about a profession is not something naturally come out after one starts performing a profession, it should be consciously developed during the pre-service training for that profession. Although there are a few studies about the attitudes towards teaching profession, it's seen that the number of the studies on attitudes towards teaching profession have been increasing in Turkey in the last decade (e.g. Sayın, 2005; Sırkıntı, 1999; Şenel et.al., 2004; Ulukanlıgil, 2003; Yüksel, 2004).

#### *Purpose*

The purpose of this study was to examine whether there was a significant improvement on teacher candidates' attitudes towards teaching profession during the pre-service teacher training. Attitudes towards teaching profession were examined by gender and department.

#### *Method*

School survey as a descriptive method and longitudinal data collection method were used in the study. The study group was 308 students registered in

10 departments of the Secondary Education Teacher Graduate Program during the fall semesters of 2005-2006 and 2006-2007 academic years in Ege University. The data were collected via *Attitude towards Teaching Profession Scale (ATPS)* that was developed by the researchers. A 50 item scale with 23 negative and 27 positive statements was drafted and piloted with 177 students from Computer and Instructional Technology Education, Biology, Physics, Chemistry, Mathematics, Geography, Philosophy, English, Turkish Language and Literature, Music Teaching departments. Internal consistency coefficient (Cronbach's alpha) was computed as .93, indicating a relatively high level of instrument reliability. An exploratory factor analysis was performed and the revised scale included 10 negative and 10 positive items on attitudes towards teaching profession.

Implementation of ATPS was started in the first week of the fall term and continued during the second and third weeks. A total of 252 students (out of 308) were participated in the study. The scale was administered to same students at the end of fall term and spring term of 2005-2006 and 2006-2007 academic years to collect longitudinal data from the study group.

Multivariate analysis of variance (MANOVA) technique was employed to examine the differences in students' attitudes towards teaching profession by gender and department throughout the Secondary Education Graduate Teacher Program. Descriptive statistical techniques were also employed for presenting students' attitude scores in different semesters.

#### *Findings, Conclusion and Suggestions*

It was found that there was no change in students' attitudes towards teaching profession in terms of semesters and there was no interaction effect of semester and gender, and also semester and department. This finding indicated that the Secondary Education Graduate Teacher Program did not contribute to development of students' attitudes towards teaching profession positively. This was also consistent with the relevant literature and the qualitative results of this project. Academic staff and the administrators expressed that students feel lack of motivation and are unwillingness towards the lessons and program. Students also emphasized that they do not attend the program willingly. Developing positive attitudes towards profession is difficult for one and a half year program that educate teacher candidates. This trouble becomes more important when the duration of the program is thought to be decreased to one year long (YÖK, 2008). Beside these, it becomes harder to develop positive attitudes towards the profession while conducting the program with the students that had not decided to become a teacher or hadn't taken their four year undergraduate degree in

the pursuit of becoming a teacher. Regarding these limits, it's required to use the duration of the program effectively developing positive attitudes towards the profession.

Based on these results, activities and research suggestions were recommended in order to improve the students' attitudes of towards teaching profession. Orientation for students to recognize the program and the university can be applied. Practical lessons should be conducted effectively by providing enactive experiences. Also having the views of students regularly about the effectiveness of the lessons can be used to improve the lessons. Academic staff and the administrators prefer teaching the lessons in the other programs to teaching the lessons in Secondary Education Graduate Teacher Program, so it can be predicted that they do not conduct the lessons in this program willingly. This situation can not only affect the quality of the lessons but also prevent developing positive attitudes. The reasons why the academic staff is unwilling can be searched and some precautions can be taken against this unwillingness. Examining the effect of one year Secondary Education Teacher Graduate Program in 2008 on the attitudes towards the profession, conducting researches about attitudes by qualitative techniques, and longitudinal studies after the teacher candidates start working can be suggested.

Öğretmen yetiştirme, eğitimin önemli konularından biri olmayı sürdürmektedir. Öğretmenlerin özellikle hizmetöncesi eğitimleri sırasında öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi ve becerilerin yanında mesleğe yönelik olumlu duyuşsal özellikler kazanmaları beklenmektedir. Duyuşsal özelliklerin önemli öğelerinden biri olan tutumlar, eğitim araştırmalarında sıkça ele alınan kavramlardandır. Tutum, bir bireye atfedilen ve onun psikolojik olayla ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilim (Akt. Erkuş, 1994,s. 20) olarak tanımlanmaktadır. Erkuş (1994) tutumun gücünün bilişsel, duygusal ve davranışsal öğelerin toplamından oluştuğunu ve yerleşmiş tutumlarda yüksek olduğunu belirtmektedir.

Mesleğe yönelik tutum mesleğin nasıl yapılacağını belirlemektedir (Şenel, Demir, Sertelin, Kılıçaslan ve Köksal, 2004). Başka bir deyişle, mesleği seven öğretmenlerin başarılı olma olasılıkları sevmeyenlere göre daha yüksek olabilir. Dolayısıyla öğretmen yetiştirme programlarına öğretmen olmaya istekli öğrencilerin seçilmesi son derece önemlidir (Yılman, 1987). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde ise meslek bilinci edinmeleri etkili görülmektedir. Bu nedenle, hizmetöncesi eğitimin özellikle ilk yıllarında öğretmen adaylarına öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğu bilinci kazandırılmalıdır (Şimşek, 2005). Yılman (1987) da öğretmenlik sevgisinin hizmetöncesi eğitimde kazandırılması gerektiğini, bu sevginin mesleğe başladıktan sonra doğal olarak oluşacağını beklemenin yanlış olduğunu savunmaktadır. İngiltere’de öğretmen yetiştiren fakültelerin denetlenmesinde öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme programına yönelik tutumlarının da dikkate alınması, konuya ne denli önem verildiğini göstermektedir (YÖK, Tarihsiz).

Bu çalışmanın odağı olan ortaöğretime alan öğretmeni yetiştirmenin tarihçesine bakıldığında, öğretmenlerde mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirme çalışmalarının geçmişte daha başarılı olduğu söylenebilir. Örneğin, Yılman (1987) Eğitim Enstitüleri’nden mezun olan öğretmen adaylarının mesleğe giriş günlerinde güdülendirildiklerini ve mesleki heyecanın sonraki kuşaklara aktarılmasına önem verildiğini belirtmektedir. Eşme’ye (2001, s. 347) göre de, Yüksek Öğretmen Okullarının başarılarında öğrencilere öğretmenlik ruhunun kazandırılması için yatılı okul süresi boyunca kesintisiz bir pedagojik formasyon eğitiminin verilmesi etkili olmuştur.

Öğretmenlerin mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleri, günümüzde de öğretmen yetiştirme programlarının önemli amaçları arasında görülmektedir.

Sayın (2005) Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı (OAÖTYLP)'na yalnızca iş bulma kaygısında olan değil, öğretmenliği gerçekten severek yapacak olan bireylerin alınmasını ve programın uygulanma sürecinde de öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olacak çalışmalar yapılmasını önermektedir. Ulukanlıgil (2003) de öğretmenlerin işlerini sevmeleri gerektiğini vurgulamakta ve bu sevginin dışsal değil içsel güdülenmeler sonucunda oluşması gerektiğini belirtmektedir. Buna karşın, Sırkıntı'nın (1999) araştırmasına katılan öğretmenlerin, %35.9'unun 'başka iş bulamadığı için', %29.2'sinin ise 'sevdiği için' öğretmenlik mesleğini seçtiğini belirtmesi, içsel güdülenmenin yeterince gerçekleşmediğini göstermektedir.

Yurtdışındaki alanyazında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili çok az araştırmaya rastlanırken (Ör., Piggf ve Marso, 1987; Kyriacou ve Kunc, 2007; Lašek ve Wiesenbergová, 2007), fen bilgisi, matematik (Ör., Philippou ve Christou, 1998) vb. alanlara ve yeni öğretim yöntemlerine yönelik (Ör., Ghaith ve Yaghi, 1997) tutumların daha çok araştırıldığı görülmüştür. Türkiye'de ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili çalışmaların son 10 yılda arttığı saptanmıştır. Bu çalışmaların çoğunda eğitim fakültesi lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiştir (Ör., Bulut & Doğar, 2006; Çapa & Çil, 2000; Çetinkaya, 2009; Işık, Yaman & Soran, 2005; Kaya & Büyükkasap, 2005). Bunun yanında, OAÖTYLP'nda öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını ortaya koyan bazı çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, Semerci ve Çerçi'nin (2002) çalışmasında OAÖTYLP'na başvurma nedeni olarak, öğrencilerin çok azı 'öğretmenliği sevme'yi belirtmiştir. Piggf ve Marso (1987) hizmetöncesi öğretmen eğitimi programının öğretmenliğe yönelik tutum geliştirmede etkili olmadığını ortaya koymuştur. Bunun yanında, OAÖTYLP'nın, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde olumlu etkisi olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Çakır, Kan & Sünbül, 2006; Erdem, Gezer & Çokadar, 2005; Peker & Tambağ, 2007).

OAÖTYLP'nda öğrenim gören öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarını cinsiyet değişkenine göre inceleyen çalışmalarda farklı bulgular elde edildiği görülmektedir. Örneğin, Gürbüz ve Kışoğlu (2007), Sayın (2005), Şimşek (2005) ile Tanel, Kaya ve Tanel (2007) cinsiyetin öğretmenliğe yönelik tutumlar üzerinde etkili olmadığını bulurken, Erdem, Gezer ve Çokadar (2005) ile Yüksel (2004) kadın öğrencilerin tutumlarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Şimşek (2005), öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının okudukları bölüme göre değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Çakır, Kan ve Sünbül (2006) ise,

tezsiz yüksek lisans programında okuyan Fen-Edebiyat Fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet ve bölümlerin ortak etkisiyle farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın, öğretmen adaylarının aldıkları eğitim boyunca mesleğe yönelik tutumlarının değişip değişmediğini ve cinsiyet / bölümün tutumlar üzerinde etkili olup olmadığını ortaya koyması nedeniyle, ilgili programın geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gök'ün (2003) de belirttiği gibi, öğretmenliğe ilişkin tutumların belirlenmesi, bunların öğretmen adaylarına nasıl kazandırılacağına saptanması ve bu işte ne derece başarılı olunduğunun değerlendirilmesi gerekmektedir. Mesleğe yönelik tutumlar bilinçli ve bilimsel ölçütlerle belirlenir ve üzerinde tartışılırsa, öğretmen yetiştirme programlarının eksik ve zayıf yanları görülebilir.

Kuşkusuz, öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarını bu araştırmada ele alınmayan birçok değişken de etkileyebilir. Mevcut duruma göre üniversitelerin öğretmen adaylarının geçmiş deneyimlerini, OAÖTYLP'nin ders adlarını ve içeriklerini belirleme olanağı bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, üniversitelerin öğretmen eğitimindeki rolü yürürlüğe konulmuş olan programı uygulamakla sınırlıdır. Dolayısıyla yükseköğretim kurumları öğrencilerin tutumlarını ancak öğretmen eğitimini nitelikli bir biçimde gerçekleştirerek, bilişsel ve duyuşsal hedeflere ulaşmalarına yardımcı olarak yükseltebilecektir. Çalışma, daha önce yapılan çalışmalarla benzer ya da farklı bulgularıyla, uygulanan öğretmen eğitimi programının değerlendirilmesine ve programla ilgili alınacak yönetsel kararlara da ışık tutabilir.

Bununla birlikte çalışma, farklı bir kurumda gerçekleştirildiğinden, alanyazındaki bulguların karşılaştırılabileceği yeni bulgular sunmaktadır. Bu sayede OAÖTYLP'nin ülke genelinde değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Tutum geliştirme dirik bir süreç olduğundan bundan sonra da araştırmalara konu olması kaçınılmaz görünmektedir. Bu nedenle çalışma, ileride yapılacak araştırmalar için, mesleğe yönelik tutum ve OAÖTYLP ile ilişkileri bağlamında yeni araştırma problemleri belirlenmesi yönünde ipuçları verebilir.

OAÖTYLP; Ege Üniversitesi'nde 2002-2003 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlamıştır. Bu çalışmanın yürütüldüğü sırada 1998 yılında uygulamaya konulan program geçerli olduğundan, program üç yarıyıl sürmüş ve toplam 12 zorunlu ders (toplam 39 kredi) ve 2 seçmeli dersten (toplam 6 kredi) oluşmuştur. Çalışmanın amacı OAÖTYLP'nin Ege Üniversitesi'ndeki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları



## *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar*

üzerinde etkili olup olmadığını saptamaktır. Bu amaca ulaşabilmek için şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları dönemlere (OAÖTYLP'nın başında, her öğretim döneminin sonunda) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, dönemin ve cinsiyetin ortak etkisine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, dönemin ve bölümün ortak etkisine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

### **Yöntem**

Çalışma Ege Üniversitesi'nde yürütülmekte olan Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programının yönetici, öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri ile öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları yönünden değerlendirildiği bir projenin (Yazarlar, 2008) öğrenci tutumlarının incelendiği bölümünden hazırlanmıştır. Çalışmada betimsel (survey) yöntemlerden biri olan okul surveyi yöntemi (Kaptan, 1993) uygulanmıştır. Veri toplama süreci açısından ise uzunlamasına bir çalışmadır.

### *Evren ve Örneklem*

Çalışma evrenini Ege Üniversitesi'nde, 2005-2006 Güz dönemi ile 2006-2007 Güz dönemi arasında uygulanan OAÖTYLP'ndaki toplam 10 bölümde öğrenim gören toplam 308 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma evrenindeki öğrencilerin bölümlere göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur. Çalışmada örnekleme yapılmamış, evrendeki tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Tutum ölçeği ilk uygulamada (2005-2006 Güz dönemi başında) 195'i kadın ve 57'si erkek olmak üzere toplam 252 öğrenciye uygulanabilmiş ve daha sonraki üç uygulamada bu kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 1

*Araştırmanın Çalışma Evrenindeki Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dağılımı*

Bölüm	Öğrenci	
	f	%
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmenliği	17	5
Biyoloji Öğretmenliği	42	14
Fizik Öğretmenliği	42	14
Kimya Öğretmenliği	23	6
Matematik Öğretmenliği	57	18
Coğrafya Öğretmenliği	15	5
Felsefe Öğretmenliği	30	9
İngilizce Öğretmenliği	9	3
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	50	16
Müzik Öğretmenliği	33	10
Toplam	308	100

#### *Veri Toplama Aracı*

Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçeğin hazırlanabilmesi için var olan ölçekler incelenmiş ve tutum bildiren maddeler yazılmıştır. Belirlenen maddeler için üç uzmandan görüş alınmış, araştırmacılar arasında yapılan bir toplantı ile ölçekte gerekli görülen düzeltmeler yapılarak ölçeğin deneme formuna son şekli verilmiştir. Deneme Formu 23’ü olumsuz, 27’si olumlu olmak üzere 50 maddeden oluşmuştur ve beş dereceli Likert tipindedir. Bu form OAÖTYLP’nı 2004-2005 Bahar döneminde tamamlamak üzere olan toplam 200 öğrenciye uygulanmış, uygulama sonucunda bazı maddelerin boş bırakılmış ya da iki kez işaretlenmiş olması nedeniyle iptal edilen formlar çıkarıldıktan sonra 73’ü erkek ve 104’ü kadın olmak üzere toplam 177 öğrencinin doldurduğu form üzerinde ölçek geliştirme çalışmaları yapılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliğini sağlamak için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre öz değeri 1’den büyük olan 9 faktör elde edilmiştir. Birinci faktörün açıkladığı toplam varyans % 39,24 olduğundan ölçeğin tek faktörlü olabileceği düşünülmüştür. Faktör yük değerinin 0.30 ve üzerinde olması (Büyüköztürk, 2003) ve maddenin olumlu

## Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar

– olumsuz olması dikkate alınarak 10 olumlu ve 10 olumsuz olmak üzere toplam 20 madde seçilmiştir. Tutum ölçeğine seçilen maddelerin faktör yük değerleri Tablo 2’de sunulmuştur. Ardından bu 20 madde üzerinde tekrar faktör analizi yapılmıştır. Böylece birinci faktörün açıkladığı toplam varyans % 47,85’e yükselmiştir. Ölçeğin güvenirliğinin hesaplanması için, seçilen 20 madde üzerinden elde edilen Cronbach Alfa katsayısı 0.93 (Standart sapma=10,47)’tür. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının sonucunda ölçeğin, çalışmada kullanılabileceğine karar verilmiştir.

Tablo 2

*Tutum Ölçeğine Seçilen Maddelerin Faktör Yük Değerleri*

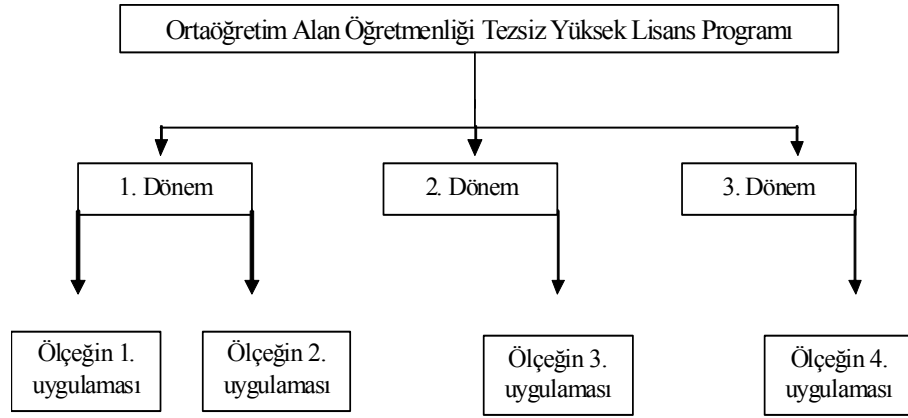
Madde no	Maddelerin faktör yük değerleri	Madde no	Maddelerin faktör yük değerleri
28	.794	36	.702
42	.757	49	.668
30	.756	40	.654
22	.742	27	.653
31	.737	50	.646
16	.733	41	.628
33	.729	32	.624
44	.717	47	.615
39	.710	10	.614
34	.709	46	.604

### *Veri Toplama Süreci*

2005-2006 öğretim yılı güz döneminde ilk olarak OAÖTYLP’na bu dönemde hangi bölümlerden kaç öğrencinin kayıt olduğu Anabilim Dalı Başkanlarından yüz yüze ya da telefonla görüşülerek öğrenilmiştir. Tutum ölçeklerinin uygulanması için ilgili bölümlerde ders okutan öğretim elemanlarından destek alınmıştır. Öğretim üyelerine ölçeğin amacı ve nasıl uygulanması gerektiği açıklanmıştır. Tutum ölçeklerinin uygulanmasına dönemin ilk haftasından başlanılmıştır. Uygulamaya ikinci ve üçüncü haftalarda da devam edilerek, 252 öğrenciye ulaşılmıştır. İlk uygulamada öğrencilerin doldurdukları ölçeğe adlarını yazmalarını sağlanmıştır.

Tutum ölçeği 2005-2006 öğretim yılı güz ve bahar dönemleri ile 2006-2007 öğretim yılı güz döneminin sonunda tekrar uygulanmıştır (bkz. Şekil

1). Bunun için 2005-2006 öğretim yılı güz dönemi başında ölçeği doldurmuş olan öğrenciler belirlenerek, sonraki uygulamalardan önce boş ölçeklere öğrencilerin bölümleri ve adları (araştırmacılar tarafından) yazılmıştır. Bu işlem, tutum puanlarında zamanla değişim olup olmadığını hesaplama olanağı tanımış ve öğrencilerin ölçeği sonraki uygulamalarda daha kolaylıkla doldurmalarını sağlamıştır. Dolayısıyla sonraki uygulamalar yalnızca ilk uygulamada ölçeği dolduranlarla yapılmıştır. Ancak bir iletişim problemi nedeniyle 2005-2006 öğretim yılı güz döneminin sonunda Matematik Bölümündeki öğrencilere ölçek uygulanamamıştır.



Şekil 1. Veri toplama süreci

#### Verilerin Çözümlenmesi

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının OAÖTYLP boyunca cinsiyetlerine ve bölümlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) tekniği uygulanmıştır. Matematik Bölümü, bir dönemdeki verilerinin noksanlığı nedeniyle analize girememiştir. Öğrencilerin değişik dönemlerdeki tutum puanlarının da sunulması için betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır.

#### Bulgular

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların uzunlamasına incelendiği çalışmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular doğrultusunda (bkz. Tablo 3) ortalama değerlere göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik

tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Tablo 3, tutum puanları ortalamalarının ölçeğin uygulandığı bütün dönemlerde birbirine yakın olduğunu göstermektedir. İkinci alt problemle ilgili olarak öğrencilerin tutum ölçeği puanlarının dönemlere göre değişip değişmediğini bulmak için yapılan MANOVA sonucunda da, mesleğe yönelik tutumların OAÖTYLP'nin başından sonuna kadar anlamlı bir farklılaşma göstermediği ortaya çıkmıştır [ $F_{(1,155)}=2.11, p>.05$ ]. Ancak Tablo 3'ten tutum puanları ortalamasının OAÖTYLP'nin başından ( $\bar{X}=87.63$ ) sonuna ( $\bar{X}=85.84$ ) doğru küçük bir düşüş gösterdiği anlaşılmaktadır. Doldurulan her bir ölçekten alınan toplam puanlar incelendiğinde, bu puanların birinci uygulamada (Ekim 2005) 45 ile 100, ikinci uygulamada (Aralık 2005) 41 ile 100, üçüncü uygulamada (Mayıs 2006) 43 ile 100 ve dördüncü uygulamada (Aralık 2006) 37 ile 100 arasında olduğu görülmüştür.

Tablo 3

*Tutum Ölçeği Puanlarının Dönemlere Göre Betimsel İstatistik Sonuçları*

Ölçek Uygulama No	N	En düşük değer	En yüksek değer	$\bar{X}$	S
1. Ekim 2005	252	45.00	100.00	87.63	8.71
2. Aralık 2005	188	41.00	100.00	86.57	8.82
3. Mayıs 2005	207	43.00	100.00	85.99	10.31
4. Aralık 2006	223	37.00	100.00	85.84	10.92

Çalışmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular incelendiğinde, erkek ve kadın öğrencilerin tutum puanlarının da OAÖTYLP'nin başından sonuna kadar anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir [ $F_{(1,155)}=2.92, p>.05$ ]. Bununla birlikte, Tablo 4'te görüldüğü gibi hem erkek ( $\bar{X}=88.21$ ) hem de kadın ( $\bar{X}=88.42$ ) öğrencilerin tutum puanları OAÖTYLP'nin başında en yüksek ortalamaya ulaşmıştır. Tablo 4'e göre erkek öğrencilerin tutumları OAÖTYLP'nin ikinci döneminin sonunda (Mayıs 2006) ( $\bar{X}=84.24$ ), kadın öğrencilerin tutumları ise OAÖTYLP'nin ilk döneminin sonunda (Aralık 2005) ( $\bar{X}=86.96$ ) en düşük düzeydedir.

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular ise öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde dönemlerin ve bölümlerin ortak etkisinin anlamlı olmadığını ortaya koymuştur [ $F_{(1,155)}=0.03, p>.05$ ]. Tablo 4 incelendiğinde, Fizik ( $\bar{X}=89.34$ ), Kimya ( $\bar{X}=86.47$ ) ve Türk Dili ve Edebiyatı ( $\bar{X}=90.67$ ) bölümlerinin tutum puanı ortalamasının

OAÖTYLP'nın başında en yüksek iken, Müzik bölümünün tutum puanı ortalamasının OAÖTYLP'nın sonunda en yüksek değere ( $\bar{X}=91.60$ ) ulaşan tek bölüm olduğu görülmektedir.

Tablo 4

*Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet ve Bölüme Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

Grup	N	Ölçek Uygulama No							
		1. (Ekim 2005)		2. (Aralık 2005)		3. (Mayıs 2006)		4. (Aralık 2006)	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
<b>Cinsiyet</b>									
Kız	29	88.21	8.27	85.97	8.52	84.24	10.91	84.48	11.53
Erkek	129	88.42	7.83	86.96	8.15	87.62	9.34	87.40	9.94
<b>Bölüm</b>									
Fizik Öğ.	29	89.34	7.24	87.62	5.85	88.48	8.90	87.35	9.16
Biyoloji Öğ.	24	88.08	8.98	88.33	8.99	88.08	9.39	86.67	10.47
Coğrafya Öğ.	12	91.17	3.61	91.08	7.43	91.67	6.64	87.83	12.31
İngilizce Öğ.	3	86.00	8.72	85.00	8.19	86.67	9.07	84.00	11.14
BÖTE Öğ.	7	86.57	7.63	82.86	9.86	89.29	8.12	88.15	7.63
Kimya Öğ.	17	86.47	6.55	85.47	6.84	83.65	9.64	84.23	8.82
Müzik Öğ.	20	89.10	9.28	86.55	10.04	85.70	11.48	91.60	10.82
Felsefe Öğ.	16	83.06	7.24	82.06	5.86	84.81	7.04	84.00	8.91
Türk D.ve Ed. Öğ.	30	90.67	7.96	87.50	9.15	86.27	11.80	86.03	11.74

### Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmanın bulguları, OAÖTYLP'na katılan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Erdem, Gezer ve Çokadar (2005) ve Yüksel'in (2004) çalışmasında da OAÖTYLP'na giren öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Yüksel (2004) bu sonucun Fen – Edebiyat Fakültesinden mezun olan öğrenciler için yeterince iş olanağının bulunmamasından ve öğretmenliğin son yıllarda gözde bir meslek olmasından kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Kyriacou ve Kunc da

(2007) İngiltere’de öğretmen yetiştiren üç enstitüde yaptıkları çalışmada öğrencilerin çoğunun öğretmenliği sosyal açıdan değerli bir meslek olarak gördüğünü ve öğretmenliğin kendileri için doğru meslek olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Yüksel’in (2004) ifade ettiği gibi, Fen ve Edebiyat fakültesi mezunlarının son yıllarda kendi alanlarında iş olanaklarının azalması ve 2001 yılı ekonomik krizinin ardından yaşanan sıkıntılar nedeniyle maaş garantisi ve devlet memurluğu olasılığı yüksek olan öğretmenliğe yönelmiş olabilecekleri düşünülebilir. Yurtdışında yapılan çalışmalarda öğretmenlerin mesleğe yönelik tutum ya da beklentilerini belirlemede mesleğin ekonomik getirisinin önemli olduğu görülmüştür (Ör., Kyriacou ve Kunc, 2007; Lašek ve Wiesenbergová, 2007). Semerci ve Çerçi’nin (2002) çalışmasına katılan ve OAÖTYLP’na devam eden öğrencilerden öğretmenliği sevdiği için seçenlerin azınlıkta olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca OAÖTYLP diplomasıyla özel okullar ve dershanelerde iş bulma ümidi de öğretmenlik mesleğine yönelik talebi arttırmış olabilir. Dolayısıyla, son yıllarda öğretmenlik mesleğinin itibar kazanmasından ziyade ekonomik nedenlerle tercih edildiği söylenebilir.

Çalışmanın diğer bir bulgusu, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının OAÖTYLP boyunca anlamlı bir şekilde değişmediğidir. Bu durum, OAÖTYLP’nın öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu yönde gelişmesine katkı sağlamadığını göstermektedir. Benzer biçimde, Piggf ve Marso (1987) araştırmalarında öğretmenliğe yönelik tutum puanlarının eğitim programının başında, öğretmenlik uygulaması öncesinde ve sonrasında değişiklik göstermediğini bulmuştur. Buna karşın, Çakır, Kan ve Sünbül (2006) ile Peker ve Tambağ’ın (2007) çalışmalarında OAÖTYLP’nın öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Yüksel ise (2004) OAÖTYLP’nın öğrencilerin programın sonu ve başındaki, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığını bulmuş ve bu sonucu öğrencilerin programın başındaki tutum puanlarının çok yüksek olmasına bağlamıştır. Ancak programın başındaki tutum puanlarının yüksek olmasının, programın sonundaki puanların anlamlı derecede yükselmesini engelleyici bir faktör olarak nitelendirilemeyeceği düşünülmektedir. Öğretim programının her durumda mesleğe yönelik olumlu tutumlar geliştirmeye hizmet etmesi beklenir. Bu nedenle, bu bulgu programın mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmede yeterli olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Nitelikli öğretmen yetiştirme idealine ulaşmak bakımından bu sonuç düşündürücüdür. Öğretmen yetiştirmede sadece ders adı, saati/kredisi ve kur tanımlarının öğretim üyelerine iletilmesiyle tüm ülkede belli hedeflere

odaklanmanın mümkün olmayacağı açıktır. Dolayısıyla, OAÖTYLP'nın bilişsel ve duyuşsal hedeflerinin açık ve net bir biçimde ortaya konulması ve sadece kâğıt üzerinde kalmaksızın öğretim üyelerince benimsenmesi gerekmektedir. Kuşkusuz bu benimseme programı yürüten herkesin davranışlarına yansıtılmalıdır.

Çalışmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde cinsiyetlerinin ve öğretim dönemlerinin ortak etkisinin olmadığı görülmektedir. Alanyazında cinsiyetin tutum üzerinde tek başına etkili olmadığını ortaya koyan araştırmaların (Erden, 1995; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Sayın, 2005; Şimşek, 2005; Tanel, Kaya ve Tanel, 2007) yanında, kadın öğrencilerin tutumlarının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu (Piggf ve Marso, 1987; Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005; Yüksel, 2004) gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Bu durumda bulguların sadece bazı araştırmalarla tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde alanların ve öğretim dönemlerinin ortak etkisinin olmadığı da görülmüştür. Oysa Şimşek'in (2005) yaptığı çalışmada, Matematik ve Edebiyat bölümü öğrencilerinin “öğretmenliğin herkes tarafından yapılamayacak bir meslek olduğuna” katılım oranının Fizik, Kimya, Biyoloji, Tarih ve Felsefe bölümlerindeki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Erden'in (1995) araştırmasında da Tarih alanında öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları Kimya, Biyoloji ve Türk Dili ve Edebiyatı alanlarında okuyanların tutumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu farklı bulgular ilgili yıllardaki öğretmen atamalarına bağlı olarak ortaya çıkmış olabilir. Başka bir deyişle, belli bir alandan fazlaca öğretmen atandığında, o alandaki öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları yükselmiş olabilir. Nitekim Şimşek'in çalışmasını yaptığı yılda (2002-2003) Matematik alanına 750, Türk Dili ve Edebiyatı alanına 1099 öğretmen atanırken, diğer alanlara 5 ile 200 arasında atama yapılmıştır (MEB, 2003).

Şenel ve diğ. (2004) öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının destekleyici, duyarlı, kararlı, dengeli olma gibi kişilik özellikleri ile anlamlı bir ilişkisi olduğunu bulmuş ve öğretmenlik programlarına öğrenci seçiminde puan türü ve miktarının yanında kişilik özelliklerinin de dikkate alınmasını önermiştir. Erden (1995) ise öğrencilerin tutumlarının kişisel özelliklerinden çok verilen eğitimin niteliğinden etkilenmiş olabileceğini düşünerek öğretmen adaylarının öğretmen eğitimi programına ilişkin görüşlerinin alınmasını ve programın hedeflerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına uygunluğunun değerlendirilmesini



önermiştir. Bu öneriyi doğrular nitelikte olan bir çalışmada (Semerci ve Çerçi, 2002) OAÖTYLP'nı öğretmenliğe hazırlama ve geliştirme gibi nedenlerle gerekli gören öğrencilerin yanında programı Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerini “oyalama ve zamanlarını boşa harcama” aracı olarak nitelendiren öğrenciler de olmuştur. Bu öğrenciler programın bir buçuk yıl yerine bir yıl, hatta üç ay gibi bir zamanda tamamlanabilecek bir program olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin çoğu programın öğretmenlik mesleği açısından çok fazla katkı sağlamayacağı görüşündedir. Dolayısıyla, programın öğretmen yeterliklerini kazandırmaktan çok doktora yolunu açma, maaşını artırma gibi yararlarını daha değerli görmüşlerdir. Program içeriğinin öğretmenliğe başladıktan sonra da öğrenilebileceğini belirten öğrenciler de olmuştur. Kavcar da (2002) OAÖTYLP ile öğretmenlik meslek sevgisinin, hizmet duygusunun ve meslek ruhunun kazandırılmayacağını savunmaktadır.

Öğretim elemanlarının kişilik özellikleri, kullandıkları öğretim stratejileri ve dışsal etmenler de tutumların gelişmesinde etkili olabilir (Palmer, 2001). Dolayısıyla OAÖTYLP'nı yürüten öğretim elemanlarının öğretmenlik mesleğini sevdirecek kişilik özelliklerini taşıması, uygun öğretmen modeli olması ve uygun öğretim stratejilerini kullanması öğrencilerde mesleğe yönelik olumlu yönde yüksek tutum geliştirmeye yardımcı olabilir.

Bu çalışmanın Ege Üniversitesi tarafından desteklenen bir projenin bir bölümü olduğu daha önce belirtilmiştir. Söz konusu projenin (Yazarlar, 2008) özellikle nitel verilerden elde edilmiş diğer bulguları incelendiğinde, öğrenci tutumları ile ilgili bulguları destekleyen ve açıklayan kanıtlara rastlanmaktadır. Proje kapsamında görüşme yöntemi kullanılarak, OAÖTYLP'nda görev almış olan yöneticiler, öğretim elemanları ve öğrencilerin programa ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretim elemanları ve yöneticiler öğrencilerin derslere ve programa yönelik motivasyonlarının düşük olduğunu ifade ederken, öğrenciler de programa istekle devam etmediklerini açıklamıştır. Öğretim elemanları, yöneticiler ve öğrencilerin dile getirdikleri bu isteksizlik durumu öğrencilerin tutumlarında OAÖTYLP süresince olumlu yönde bir gelişme olmadığı bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumların mesleği nitelikli bir şekilde yürütmede etkili olacağı açıktır. Bir buçuk yıl gibi kısa bir sürede öğretmen yetiştiren bir programın, bu süre içinde mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirebilmesinin güç olduğu söylenebilir. Gök'e (2003) göre de tutum geliştirme oldukça karmaşık, toplumsal ve kültürel

boyutta da düşünülmesi gereken bir uğraştır. Program süresinin bir yıla indirildiği (YÖK, 2008) düşünüldüğünde, bu sorun daha da önemli hale gelmektedir. Bunun yanında programın, üniversiteye girerken öğretmen olmaya karar vermemiş ve dört yıllık lisans eğitimini öğretmen olmak amacıyla almamış olan bir öğrenci grubuyla yürütülmesi mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeyi daha da güçleştirmektedir. Bu sınırlılıklar dikkate alınarak program süresinin mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirme yönünde daha etkili kullanılması gerekmektedir. Örneğin, öğrencilerin OAÖTYLP'ni ve üniversiteyi tanımalarına yönelik bir oryantasyon programı uygulanabilir, programdaki uygulama ağırlıklı derslerin doğrudan yaşantılar sağlayarak tutumları olumlu etkilediği (Piggf ve Marso, 1987) düşünülürse, bu derslerin daha nitelikli yürütülmesi için alanyazında (Eryılmaz, 2005; Okan ve Yıldırım, 2004) belirtilen öneriler dikkate alınabilir. Ayrıca derslerin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşleri düzenli bir şekilde alınarak dersleri geliştirmek yönünde kullanılabilir.

Öte yandan, projede (Yazarlar, 2008) veri kaynağı olan yönetici ve öğretim elemanlarının çoğuna göre öğretim üyeleri diğer programlardaki dersleri okutmayı OAÖTYLP'ndaki dersleri okutmaya tercih etmektedirler. Dolayısıyla, bu programdaki dersleri istekle yürütmedikleri tahmin edilebilir. Bu durum programda yürütülen derslerin niteliğini etkileyebileceği gibi öğrencilerin de olumlu tutum geliştirmelerini engelleyebilir. Öğretim elemanlarının bu isteksizliğinin nedenleri araştırılarak programı daha çok benimsemeleri için önlemler alınmalıdır. Ayrıca, 2008 yılında düzenlenen bir yıllık yeni OAÖTYLP'nin öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma etkisinin araştırılması, tutumların nitel verilerle incelendiği çalışmaların yürütülmesi ve programdan mezun olan öğrencilerin mesleğe başladıktan sonraki tutumlarının izlenmesi önerilebilir.

**Kaynaklar / References**

- Bayraktar, N. & Burgul, F. (2004). Orta öğretim sosyal alanlar eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının alan bilgisi ve öğretmen yeterlilikleri konusundaki düşünceleri. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, 4, 2511-2527.
- Bulut, H. & Doğar, Ç. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* 8(1), 13-27.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık, Geliştirilmiş 3. Baskı.
- Boz, N. & Boz, Y. (2006). Do prospective teachers get enough experience in school placements. *Journal of Education for Teaching*, 32 (4), 353–368.
- Çakır, Ö., Kan, A. & Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Çapa, Y. & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çetinkaya, Z. (2009). Identifying Turkish pre-service teachers' attitudes toward teaching profession. *İlköğretim Online*, 8(2), 298-305, <http://ilkogretim-online.org.tr>, 14/03/2009 tarihinde alındı.
- Erdem, A. R., Gezer, K. & Çokadar, H (2005). Ortaöğretim Fen –Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları (Pamukkale Üniversitesi Örneği). *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (28–30 Eylül 2005), Pamukkale Üniversitesi, Kongre Kitabı I. Cilt, 471–477.
- Erden, M. (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-104.
- Erkuş, A. (1994). *Psikolojik terimler sözlüğü*. Ankara: Doruk Yayınları.
- Eryılmaz, A. (2005). *Development in secondary pre-service mathematics teachers' pre-existing beliefs during the last 1.5 years of the five year integrated program*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Eşme, İ. (2001). *Yüksek öğretmen okulları*. İstanbul: Bilgi-Başarı Yayınevi.
- Ghaith, G. & Yaghi, H. (1997). Relationships among experience, teacher efficacy, and attitudes toward the implementation of instructional innovation. *Teaching and Teacher Education*, 13(4), 451-458.

- Gök, F. (2003). *Hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen yetiştirme (Ulusal Tebliğler). Öğretmen yetiştirme ve istihdamı sempozyumu.* <http://www.egitimsen.org.tr/belgeler/ogretmenyetistirme.doc>, 19/03/2009 tarihinde alındı.
- Gürbüz, H. & Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz Yüksek Lisans Programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi* 9(2), 71-83.
- Işık, S., Yaman, M. & Soran, H. (2005). Biyoloji ve biyoloji öğretmenliğine karşı tutumlarına göre biyoloji öğretmen adaylarının tiplerinin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 110-116.
- Kaptan, S. (1993). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 1-14.
- Kaya, A. & Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Kyriacou, C., & Kunc, R. (2007). Beginning teachers' expectations of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 23, 1246-1257.
- Lašek, J., & Wiesenbergová, Š. (2007). Prospective teachers' attitudes to their profession. *The New Educational Review*, 13(3-4), 129-138.
- MEB (2003). *2003 İlk Atama Kılavuzu – Ek 1. Atama yapılacak alanlar / branşlar ile başvuruya esas olacak taban puan çizelgesi*, [http://personel.meb.gov.tr/kilavuzlar/2003\\_ilkatama\\_kilavuzu.pdf](http://personel.meb.gov.tr/kilavuzlar/2003_ilkatama_kilavuzu.pdf), 16/03/2008 tarihinde alındı.
- Okan, Z., & Yıldırım, R. (2004). Some reflections on learning from early school experience. *International Journal of Educational Development*, 24, 603-616.
- Palmer, D. H. (2001). Factors contributing to attitude exchange amongst preservice elementary teachers. *Science Teacher Education*, 86, 122-138.
- Peker, S., & Tambağ, H. (2007). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans programına devam eden öğrencilerin bu programa ilişkin görüşleri. *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (05-07 Eylül 2007)*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, III. Cilt, 654-663.
- Philippou, G. N., & Christou, C. (1998). The effects of a preparatory mathematics program in changing prospective teachers' attitudes towards mathematics. *Educational Studies in Mathematics*, 35, 189-206.

## Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlar

- Piggf, F. L., & Marso, R. N. (1987). Relationships between student characteristics and changes in attitudes, concerns, anxieties, and confidence about teaching during teacher preparation. *Journal of Educational Research*, 81(2), 109-115.
- Sayın, S. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Eğitim Araştırmaları*, 19, 272-281.
- Semerci, N., & Çerçi, A. (2002). Öğretmen yetiştirmede Tezsiz Yüksek Lisans Programı ve gelecekte beklenenler. *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi* (23-26 Ekim 2002), Yakın Doğu Üniversitesi.
- Sırkıntı, E. (1999). *Öğretmen yetiştirmede öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin önemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Şenel, H. G., Demir, İ., Sertelin, Ç., Kılıçaslan, A., & Köksal, A. (2004). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları*, 15, 99-109.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), <http://efdergi.yyu.edu.tr>, 25/02/2008 tarihinde alındı.
- Tanel, R., Kaya-Şengören, S., & Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Ulukanlıgil, N. (2003). *Ortaöğretim sisteminin yapısal gelişmesi ve ortaöğretime öğretmen yetiştirme açısından 1997-2002 yılları arası Talim ve Terbiye Kurulu kararlarının analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Ünver, G., Bümen, N. T., & Başbay, M., (2008). *Ege Üniversitesi'nde yürütülmekte olan ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programının değerlendirilmesi*. Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Şube Müdürlüğü tarafından desteklenen 05 EGF 003 nolu proje, İzmir.
- Yılman, M. (1987). *Türkiye'de ortaöğretime öğretmen yetiştirme sisteminin pedagojik temelleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (Tarihsiz) *Öğretmen eğitiminde akreditasyon: İngiltere ve A.B.D. örnekleri*, [http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen\\_egitiminde\\_kalite.htm](http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_egitiminde_kalite.htm), 13/09/2006 tarihinde alındı.

*Makbule Başbay, Glksen nver & Nilay T. Bümen*

Yükseköğretim Kurulu [YK]. (2008). *niversitelerimizde uygulanacak olan "Ortaöğretim Alan đretmenliđi Tezsiz Yüksek Lisans Programı" açılması için başvuru formu*, <http://www.yok.gov.tr/egitim/tezsizyl/tezsizyl.pdf>, 05/06/2008 tarihinde alındı.

Yüksel, S. (2004). Tezsiz Yüksek Lisans Programının đrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisi. *Uludađ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 355-379.

**İletişim/ Correspondence:**

Öđr. Gör. Dr. Makbule Başbay  
Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi  
Eğitim Bilimleri Bölümü,  
makbule.yurtluk@ege.edu.tr

Yrd. Dođ. Dr. Glksen nver  
Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi  
Eğitim Bilimleri Bölümü đretim yesi  
gulsen.unver@ege.edu.tr

Dođ. Dr. Nilay T. Bümen  
Ege Üniversitesi  
Eğitim Fakültesi  
Eğitim Bilimleri Bölümü đretim yesi  
nilay.bumen@ege.edu.tr

Received: 07/02/2009

Revision received: 26/03/2009

Approved: 30/05/2009